

LOCAL INTEGRITY SYSTEMS (LIS) ЯК КЛЮЧОВИЙ МЕХАНІЗМ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Красилюк В. Ф.

Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця (Україна)
e-mail: krasyliuk2024@ukr.net

В умовах війни та післявоєнної відбудови України органи місцевого самоврядування відіграють вирішальну роль, адже відповідають за усунення наслідків руйнувань, оцінку пошкодженого майна, складання бюджетів і впровадження проєктів відновлення. Ці процеси потребують суворого дотримання принципів прозорості й підзвітності. Для ефективної боротьби з корупцією на місцевому рівні необхідні чіткі та систематизовані заходи, виконання яких дасть змогу значно знизити корупційні ризики в діяльності територіальних громад.

Світовий досвід демонструє запровадження й ефективність заходів, інструментів та інститутів для стримування корупції і сприяння етичній поведінці органів місцевого самоврядування. Локальні системи доброчесності «Local Integrity Systems» (далі – LIS) є джерелом механізмів і можуть бути використані для побудови ефективної корупційної політики на місцевому рівні [1, с. 640].

LIS можуть відігравати вирішальну роль у зменшенні можливостей для корупції на місцевому рівні. Типова LIS складається з основних учасників, які зазвичай є частиною місцевого самоврядування. До того ж LIS охоплюють низку функцій нагляду та підзвітності, необхідних для забезпечення їх ефективності. Серед цих функцій: розгляд скарг, аудит діяльності місцевих органів влади, нагляд за їх діяльністю, розслідування та викриття корупційних дій, підвищення обізнаності громадськості, громадянська освіта, а також соціальна відповідальність. Ефективне виконання цих функцій сприяє зміцненню доброчесності місцевої влади та зниженню ризиків корупції [2, с. 4].

Зазначимо, що «доброчесність» ґрунтується на трьох основних принципах: прозорості, відкритості та підзвітності [3]. Асоціація міст України в межах співпраці з «Антикорупційною ініціативою ЄС в Україні» (EUACI), Міністерством розвитку громад, територій та інфраструктури розробили «Інструменти доброчесності в місцевому самоврядуванні» [4] і «Методологію оцінки корупційних ризиків в діяльності органів місцевого самоврядування» [5].

У межах цих проєктів було розроблено низку «інструментів доброчесності», спрямованих на запобігання корупції. До них належать: «муніципальні плани доброчесності, ГІС-портали з додатковими модулями, електронні приймальні, оцінка доброчесності комунальних підприємств, плани мінімізації ризиків, система моніторингу міжнародної допомоги, а також внутрішня політика закупівель для потреб реконструкції» [4, с. 4]. Оновлена у 2024 році Методологія оцінювання ко-

рупційних ризиків в діяльності органів місцевого самоврядування враховує досвід пілотних територіальних громад із 2000 року та оновлення методології від НАЗК 2021 року.

Методологія включає настанови щодо підготовки звітів за результатами оцінювання корупційних ризиків та концепцію розробки плану доброчесності для органів місцевого самоврядування, що є стратегічним документом. Її впровадження дає змогу місцевій владі самостійно запроваджувати антикорупційні заходи, без узгодження з НАЗК, що дає можливість діяти на випередження [5]. Це також допомагає вдосконалити процедури оцінки корупційних ризиків та адаптувати їх до потреб конкретних органів влади, забезпечуючи ефективне виявлення та усунення ризиків як в органах місцевого самоврядування, так і в підпорядкованих комунальних підприємствах та організаціях.

Заслугує на увагу дослідження «Корупційні ризики відбудови об'єктів нерухомого майна, пошкоджених або зруйнованих внаслідок збройної агресії РФ», у якому проведено глибокий аналіз умов і ймовірності виникнення корупційних практик у процесі відновлення цих об'єктів. На основі результатів дослідження визначено ситуації, які створюють ризики для формування корупційних схем під час реалізації відбудовних процедур [6]. На нашу думку, доцільно запропонувати такі механізми (інструменти) LIS: створення загальнодоступних онлайн-платформ із можливістю громадського нагляду; діяльність Комісій з розгляду питань щодо надання компенсацій має бути підконтрольною незалежним аудиторам та включати систему звітності, що мінімізує можливість зловживань; Фонд тимчасового житла та Фонд ліквідації наслідків мають працювати в умовах підзвітності через регулярні публічні звіти, контроль з боку громадськості та незалежний аудит фінансової діяльності. Для уникнення корупційних ризиків під час ухвалення рішень щодо демонтажу або відновлення будівель треба запровадити чіткі критерії оцінки технічного стану об'єктів із залученням незалежних експертів. Процес визначення права на компенсацію, ухвалення рішень і розподілу коштів повинен бути автоматизованим і прозорим, з мінімізацією людського фактора.

До того ж LIS повинні впровадити моніторинг діяльності ТГ, зокрема механізми громадського контролю, а також створення прозорих процедур визначення розміру завданих збитків через незалежну оцінку. Впровадження таких заходів забезпечить належний рівень прозорості та підзвітності, що значно знизить корупційні ризики під час відновлення в умовах післявоєнної відбудови України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Six F., Lawton A. Towards a theory of integrity systems: a configurational approach. *International review of administrative sciences*. 2013. № 79. P. 639–658. URL: https://spazioetico.com/wp-content/uploads/2023/01/Six_lawton.pdf (дата звернення: 06.09.2024).
2. Local integrity system assessment toolkit. URL: https://images.transparencycdn.org/images/2014_LISToolkit_EN.pdf (дата звернення: 07.09.2024).

3. Local integrity system in Bulgaria: catalogue of good practices. URL: https://transparency.bg/wp-content/uploads/2016/07/2016_Local_Integrity_system_in_Bulgaria_Catalogue_of_good_practices_EN.pdf (дата звернення: 07.09.2024).

4. Інструменти доброчесності в місцевому самоврядуванні. Ч. 1. Муніципальні плани доброчесності. Київ, 2024. 22 с.

5. Методологія оцінки корупційних ризиків в діяльності органів місцевого самоврядування. Київ, 2024. 156 с.

6. Корупційні ризики відбудови об'єктів нерухомого майна, які пошкоджені / зруйновані внаслідок збройної агресії рф: моделювання та пропозиції щодо їх мінімізації / усунення. НАЗК. 2023. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/vidbudova.pdf> (дата звернення: 10.09.2024).

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГАЛУЗІ БУДІВНИЦТВА УКРАЇНИ: ПОВОЄННЕ ВІДНОВЛЕННЯ

Олійник В. В.

Комунальний заклад вищої освіти

«Вінницька академія безперервної освіти», Вінниця (Україна)

e-mail: aspirantovv@gmail.com

Збройна агресія проти України спричинила значні пошкодження та руйнування інфраструктури. Згідно з дослідженнями Київської школи економіки, станом на початок 2024 року прямі збитки, завдані економіці України, становили понад 157 млрд дол. [1]. Загальна оцінка прямих збитків інфраструктури станом на початок 2024 року, згідно з оцінкою Київської школи економіки, наведена в табл. 1.

Таблиця 1. Загальна оцінка прямих збитків інфраструктури станом на початок 2024 року

Тип майна	Оцінка прямих втрат, \$ млрд	Частка, %
Житлові будинки	58,9	37,5 %
Інфраструктура	36,8	23,4 %
Активи підприємств, промисловість	13,1	8,3 %
АПК та земельні ресурси	10,3	6,5 %
Енергетика	9,0	5,7 %
Освіта	6,8	4,3 %
Лісовий фонд	4,5	2,9 %
ЖКГ	4,5	2,9 %
Транспортні засоби	3,1	2,0 %
Охорона здоров'я	3,1	2,0 %
Культура, туризм, спорт	3,1	2,0 %
Торгівля	2,6	1,6 %
Адміністративні будівлі	0,5	0,3 %
Цифрова інфраструктура	0,5	0,3 %
Соціальна сфера	0,2	0,1 %
Фінансовий сектор	0,04	0,01 %
Разом	157,2	100 %

Джерело: складено за [1]